

Kalmar Kurs: „Võrkeelne õpe Eestis ei ole elitaarne, nagu on arvatud mõnes ajakirjanduslikus käsitluses.”

Rahvusvaheline üldharidus ja võrkeelsed õppekavad – milleks ja kellele?

Kalmar Kurs

Haridus- ja teadusministeeriumi avalike ja välissuhete osakonna juhataja

Rahvusvahelise üldhariduse all peame silmas õppetööd üldhariduse tasemel, mida korraldatakse võrkeeles ning mille alusdokumendiks ei ole Eesti põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad.

Rahvusvahelise üldhariduse õppekavasid vajavad eeskätt diplomaatide ning välisspetsialistide, -õppejõudude ja -teadlaste lapsed. Nende sihtrühmade Eestis töötamise eeltingimus on lastele sobivad õppimisvõimalused. Välisinvesteeringute ja ekspordi arendamise tegevuskavas 2009–2011 on rõhutatud, et Eesti üldhariduskoolides tuleb pakkuda ka rahvusvaheliselt tunnustatud ingliskeelse õppe võimalusi.

Haridus- ja teadusministeeriumi (HTM) esindajad on pidanud arvukalt arutelusid kooli- ja omavalitsusjuhtidega ning ettevõtluse arendamise sihtasutusega. Lisaks piiratud võimalustele on rahvusvahelist õpet seni takistanud õpetuse kvaliteediprobleemid ja mõnes erakoolis ka kõrge õppemaks. Toetati mõtet, et rahvusvahelisi õppekavasid tuleb rakendada kindla tegevusplaani alusel

ning eraldada selleks riigieelarvest lisaraha, et õppemaks ei käiks sihtrühma vanematele üle jõu. Tänavu 18. märtsil kiitis valitsus kabinetinõupidamisel heaks ettepanekud olukorra parandamiseks.

Rahvusvaheline üldharidus Eestis

Kõige ulatuslikumalt on maailmas rakendatud rahvusvahelisi IBO (*International Baccalaureate Organization Diploma Programmes*) õppekavasid, vt www.ibo.org. Nende õppekavade alusel õpib 138 riigis ja 2823 koolis rohkem kui 778 000 3–19-aastast õpilast. IBO õppekavade eelis on, et nende puhul lähtutakse eri riikides samadest pedagoogilistest ja kasvatusfilosoofilistest põhimõtetest, õppetöö toimub IBO koostatud aineprogrammide alusel ning seetõttu on õpilastel, kes vanemate mobiilsuse tõttu pea-

vad vahetama kooli, lihtsam mis tahes uues paigas kohaneda.

Eestis toimub ingliskeelne õpe IBO õppekava alusel alates 2009. aasta septembrist näiteks Tallinna inglise kolledži gümnaasiumiastmes. Pikemat aega on Tallinnas tegutsenud eraõiguslik Eesti rahvusvaheline kool, kus samuti on IBO akrediteering nooremas (*Primary Years Programme*) ja vanemas kooliastmes (*Diploma Programme*). Riik on andnud sellele koolile kasutada õppehoone ja toetab õpet analoogselt Eesti teiste üldhariduskoolidega. Välisriikide saatkonnad (ligi 200 diplomaati), NATO küberkaitse keskus, välisettevõtted ning ülikoolid ja teadusasutused tagavad Tallinnas juba praegu IBO õppekavade rakendamiseks vajaliku hulga õpilasi. Et edaspidi õpilaste arv pigem suureneb, kinnitab ka välisettevõtjate seas tehtud kiirküsitlus.

Eraldi tuleb rääkida Tartust, kus on Balti kaitsekolledž ning rahvusvahelise teadustegevuse ülikoolides. Tartus tegutseb praegu eraõiguslik väga väikese õpilaste arvuga rahvusvaheline kool. Linna koalitsioonileppes aastani 2013 on kirjas eesmärk „tagada Tartus rahvusvaheliselt tunnustatud õppekava alusel toimiva keskhariduse kättesaadavus, kus saavad õppida Tartus töötavate välismaalaste lapsed ja teistes riikides oma haridusteed alustanud kooliealised tartlased”. President Toomas Hendrik Ilves rõhutas sellesuunalise tegevuse vajadust tänavu 3. veebruari pressiteates, öeldes et „on oluline Tartu igakülgne avamine maailmale, milleks on vajalik nii hea teedevõrk, erinevad transporditühendused, aga samuti näiteks välispetsialistidele väga oluline ingliskeelse õppega gümnaasium”. Selle loomisega Tartu linnavõim ka tegeleb, sest soov olla rahvusvaheline linn tähendab ühtlasi vajadust rahvusvahelise kooli järele.

Lisaks inglise keelele on Eestis oluline soome õppekeel ning soome kool Tartus ja Tallinnas, mille tegevust toetas Soome riik. Eestis tegutsevate Soome põhiharidust pakkuvate koolide tegutsemise kord on lepitud kokku Eesti ja Soome haridusministeeriumide lepinguga.

Tallinna saksa gümnaasiumis on Balti riikides ainulaadne saksakeelne osakond, mis tegutseb riikidevahelise lepingu alusel ning kus on võimalik õppida Saksamaa õppekava järgi. Prantsuse saatkond on algatanud arutelu ka prantsuskeelse hariduse pakkumiseks Eestis. Saksa gümnaasium ning Eesti ja Saksamaa vahel sõlmitud leping selle kooli kohta on siin eeskujuks.

Kui välisriikide diplomaadid ning mõne teadusprojekti või ettevõtte välispetsialistid on Eestis kolm-neli aastat, siis pikema Eestis viibimise puhul on väga oluline pakkuda head õpet ja tuge ka nendele lastele, kes saavad siia teistest riikidest ning asuvad õppima eesti õppekeelega koolides. Õpilastele, kes on elanud Eestis vähem kui kolm aastat, koostatakse individuaalne õppekava, milles esmalt on rõhk eesti keele õppel, et teiste ainete võimetekohasel õppimisel ei saaks takistuseks nõrk keeleoskus. Õpetajatele korraldatakse täienduskoolitusi, loodud on õppevahendid ning õpilastele ja nende vanematele suunatud veebikeskkond.

Valitsuse otsused

IBO programmide rakendamine on seotud tegevuse ja kulutustega, mida põhikooli ja gümnaasiumi seadusest tulenev kohalike omavalitsuste üldhariduskoolide rahastamismudel ei kata. Seetõttu on programmide rakendamiseks vaja täiendavat riiklikku rahastamist ning riigi ja kohaliku omavalitsuse tihedat koostööd. Valitsuse senised otsused puudutavad riigieelarvesse raha planeerimist alates aastast 2011, et tagada IBO õppekavade rakendamine kohaliku üldhariduskooli eraldi haruna 1.–12. klassini Tallinnas ja Tartus 2013.–2014. aastaks. Kogu rahvusvahelise üldhariduse ja võõrkeelsete õppekavade teema lõimitakse üldharidussüsteemi strateegiaga.

Valitsus toetas HTM-i pakutud lahendust, et kool, koolipidaja ja HTM sõlmivad lepingu, mille alusel luuakse IBO õppekohtade broneerimise süsteem. Asutused, kes soovivad tagada oma välispetsialistidele teatud hulga õppekohti, broneerivad need ja võtavad sellega endale kohustuse kanda proportsionaalselt ka õppega seotud kulusid. Välisriikide diplomaatide lastele broneeritakse kindel hulk õppekohti igas klassis. Ülejäänud õppekohad täidetakse konkursi alusel ja nendele võivad katsetel kandideerida võrdsetel alustel kõik soovijad.

Valitsus otsustas 18. märtsil kandideerida Euroopa Liidu sise- ja justiitsvaldkonna IT-agentuuri asukohamaaks ning ka sellega kaasnevad haridusküsimused – tuleb hakata rakendama EB (*European Baccalaureate* programme) ehk Euroopa Kooli õppekavasid, vt www.eurc.org. HTM on valmis alustama vajalikke ettevalmistusi niipea, kui otsus EL-i agentuuri loomise kohta Eestis on tehtud. Oleme juba kohtunud Euroopa Komisjoni ning Soome haridusministeeriumi ja EB kooli juhtidega. Helsingis on EL-i kemikaalide agentuur ning sellest tulenevalt tegutseb ka EB kool, kus on avatud inglise, prantsuse ja soome keele sektioonid. EB alusel tegutsev Euroopa Kool võimaldab Euroopa ühenduste teenistujate lastele ühtse hariduse. EB süsteemi ja võimalusi ühe Brüsseli kooli näitel on tutvustanud ka Õpetajate Leht (12.02.2010).

Et IBO ja EB programmide alusel õpetamist Eestis tunnustataks, on vaja täiendada põhikooli- ja gümnaasiumi-

seadust. IBO on meil võimalik rakendada juba eelmisest aastast ning HTM on põhikooli ja gümnaasiumi seaduse menetlemisel teinud ettepanekuid seaduse täiendamiseks, et mõlemad rahvusvahelise kooli programmid ja õppekavad leiaksid aktsepteerimise.

Lõpetuseks

Rahvusvahelise üldhariduse peamisteks sihtrühmadeks jäävad välisriikide diplomaadid, teadlased, õppejõud jt spetsialistid ning eesmärk on nende laste haridustee sujuv jätkumine ülemaailmselt või -euroopalise võrreldavate õppekavade alusel Eestis viibimise ajal. Teiseks sihiks on saavutada Eesti üldhariduskoolide ja õpetajate võimekus aidata välisriikidest pärit lastel nende soovi korral õppida eesti keeles ja Eesti põhikooli või gümnaasiumi õppekava alusel.

Võõrkeelne õpe Eestis ei ole elitaarne, nagu on arvatud mõnes ajakirjanduslikus käsitluses (vt nt „Süvenev võõrkeelne õpe annab võimaluse koolitada uut Eesti eliiti”, EPL 18.01.2010). Kindlasti ei taga see iseenesest õpilasele Eestis ega mõnes teises riigis eriseisust, au või kuulsust, valget kraed või sinist verd – mida iganes keegi elitaarsuse all mõtleb.

Kõik, mida Eesti riik ja koolisüsteem pakub rahvusvahelise üldhariduse ja võõrkeelsete õppekavade arendamiseks, puudutab ka Eestist pärit õpilasi. Avatud maailmas või Euroopas loob iga arenenud riik oma noortele võimalusi õppida IBO või EB õppekavade alusel. EL-i direktiiv võõrtööliste laste haridusvõimaluste kohta on haridusvaldkonda otseselt puudutavatest direktiividest üks väheseid ning kehtib kõigi EL-i kodanike jaoks. See tähendab võimalust õppida oma keelt ja kultuuri ning kasutada individuaalset õppekava ja tugisüsteemi mis tahes asukohamaa haridussüsteemis, olgu eestlasena Soomes ja Prantsusmaal või itaallasena Tallinna Lilleküla gümnaasiumis.